

թուեղ պահպանողականներուն և ամենա-
զփուրացած երաժշտականներուն կրնայ
հիացում պատճառել:

Դուք չէք գտնել երբեք ձայններու
այդ երաժշտութեան մէջ ոչ մի աւելորդ
խաղ, երկարաձիգ հնչիւն, քմահաճ ելեւէջ,
կամ տափակ զարձուածք: Այլ սկիզբէն
մինչև վերջ ամենախիստ չափի ու ձևի տակ,
կոկիկ և կտրուկ, առնական հաստ, կորու-
զի և բոլոր տարրեր ձայններուն մէջ որոշ
լսելի իրական նուրբ ու քնքոյշ ձայնի
քաղցրաւոր հնչիւնները, որ հրեշտակայինի
տպաւորութիւն կը թողու:

Այդ գեղահիւս, վեհ ու տպաւորիչ
երաժշտական յորինումը մէջ կան մա-
նաւանդ քանի մը կտորներ, որոնք իրենց
արուեստագիտական կատարելութեամբ,
ստուգիւ մէկ մէկ հրաշակերտներ կը ներ-
կայացնեն:

Եւ ահա թէ ինչո՞ւ Էկմալեան իրեն
լսող ժողովրդէն ու ազգակից արուեստա-
կիցներէն զատ արժանացած է նաև Լուս-
արացի նշանաւոր երաժշտագէտ վարպետնե-
րու քննադատականներուն ու անկեղծ
շնորհատրութեանցը:

Շատ ցանկալի է, որ Էկմալեանի քա-
ռաձայն պատարագը դռնէ մուտք գտնէր
մեր իւրերգւայ եկեղեցիներուն մէջ,
ինչպէս մեր երեկոյթներուն ու հանդէսնե-
րուն մէջ կարաւ—Մուրադի և այլոց այնքան
գեղեցիկ կնքով ներդաշնակած քառաձայն
ժողովրդական երգերը, որոնց վրայ նոյն-
պէս կատարեալ զաղափար չունինք:

Այսօր կովկասահայոց մէջ Էկմալե-
աններուն ու կարաւ—Մուրադաներուն թողած
գործերը շարունակողներ ու բեղմնաբերող-
ներ կան, իսկ մեր մէջ ո՛չ միայն հետեող-
ներ, այլ նաև հետաքրքրուողներ չիկան:

Այս իրողութիւն մըն է, որ ցոյց
կուտայ մեր գեղարուեստական հասկացո-
ղութեան ինչ աստիճանի վրայ լինելը:

Արդեօք պիտի գտնուին ժամանակի
ոգին ճանաչող, և գեղարուեստի բարերար
ճաշակը մեր ժողովրդին մէջ տարածելու
զաղափարին ծառայող մարդիկ, որոնք այս
տողերը ուղարկութեան աննկել ձեռնարկեն
գործի:

Յուսանք ու սպասենք:

Ս. Մ. ՄԱՐԿԵԼՅԱՆ

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ենցեալ հինգշաբթի օրուան թուով
ծանուցուեցաւ որ Պ. Ժորժ Էլիս ծրագիր
մը կը պատրաստէ Երկրպագութեան Պէյութի
հետ երկաթուղոյ գիծով մը միացնելու
համար: Այս լուրը հիմայ կը հերքու:

Իրաւ է որ այդպիսի ծրագիր մը ծը-
նունդ առած է երկար առնել մը ի վեր ու
մէկէ աւելի անձնաւորութիւններ զբաղած
են անով. բայց ծրագրէն գործի անցնելու
համար զեռ շատ ժամանակի կը կալօտի,
և այս վերջին պարագային մէջ նախաձեռ-
նութիւնը թուրք և Երկրպագութեան կառավա-
րութեանց պիտի մնայ:

— Խառն Դատարաններու մէջ անգլիե-
րէն լեզուի գործածութեան մասին խտի-
վական հրովարտակիր առաջին անգամի լու-
րաւով, իր գործադրութիւնը ունեցաւ ան-
ցեալ հինգշաբթի առաւօտ: Այս հրովար-
տակի արամագրութեան համաձայն անգլի-
երէն լեզուն՝ դատարանի առջեւ՝ նոյնպիսի
գործածելի պիտի ըլլայ որչափ արաբերէնը,
ֆրանսերէն ու իտալերէնը:

— Արատուոր հանգստեան ամսաթու-
շակ մը, յար և նման Տարիա Սանիայի մէջ
ընդունուած Գրիգորիան, պիտի յատկա-
ցուի երկաթուղոյ և Հանրային Պարտու-
այն պաշտօնականներուն որոնց հանգիստը
նկու ժամը հասած է:

— Բնակարանութիւնը անցեալ օր յա-
ջող խաղարկութիւն մը բրաւ Դուրապի-
կովմը խաղարանի մը մէջ, որուն սեփա-
կանատէրը յունական հպատակ է: Խաղի
վերաբերեալ գործիքները ամբողջովին զը-
րաւունցան:

— Աղեքսանդրիոյ Լատին թեմական
Արքեպիսկոպոսը անցեալ ուրբաթ օր Սու-
էյ հասաւ իր առաջին գործը եղաւ Բ.
Խալիլին շնորհատրական հեռագիր մը ուղ-
ղել Սուլթանին Ալիի հարկարմեակին
առթելու:

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

«ԼՈՒՍԱՐԵՐ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՊՐԻՆՏԵՐ

Յարգոյ Պարոն Բակուրան,

Կարդացի ու կրկնակարդացի «Լու-
սարբեր» անուն գրական հաւաքածոյի մէջ,
ձեռ պատմագրած «Ի յիշատակ Ս. Էլմիա-
նի Հազարկեցիարիւր ամիակ» յօդուածը:

Դիտէք որ Պ. Բակուրան, անկեղծու-
թիւնն իմ մէջ տիրող բնոյթ է. ուստի և
նոյն անկեղծութեամբ կ'առնեմ որ, հիացալ
ու սքանչացալ ձեր վեհ ու զուտ հա-
յնացքներու վրայ մեր Հայաստանայց
եկեղեցոյ մասին: Շատ քաջ գրչով առաջ
էիք բերել նրա ներդրումներն ու ար-
դիւնաբերութիւնը Հայոց աշխարհի որդոց
վրայ, այսինքն, Հայոց ո՛չ միայն բուն ի-
րանց հայրենի երկրին մէջ, հասաւ նաև
օտար և հեռու երկրներում, ինչպէս
Ասիոյ խորքում և ծագերում, նոյնպէս
Եւրոպոյ մէջ և մինչև անգամ Ամերիկա-
Սիպիայի մի քանի կարեւոր նկատուողութիւն
ունիմ անելու ձեր հայնացքներու վրայ.
մանաւանդ այն մասին, որ Աւետարանը,
Քրիստոնէութիւնը և եկեղեցին իրարու հետ
ընդգրկել էք, և որոշում չէք դրել զբանջ մէջ:
Իրաւ է, ինչպէս սկզբումը ձեր գրածքին
վերելը գրած էք ի ձեր, «Պատմութիւն Եւրո-
պոյ լուսաւորութեան կամ քաղաքակրթու-
թեան» գրքէն վեր առած, «Եթէ Քրիստո-
նեայ եկեղեցին գոյութիւն չունենար, ամբողջ
աշխարհը պիտի մատնուէր սոսկ նիւթական
գործութեան: Եկեղեցին միայն կը վարէր
բարոյական իշխանութիւնը»: Ի ձեր այդ
նկատողութիւն շատ ճիշտ է, բայց բար-
բարոս Եւրոպայի համար, պատճառ որ
բարբարոս Եւրոպայի եկեղեցու Լատին լե-
զուն չէր հասկանում, ուստի և Լատինե-
րէն գրքերն ու քարոզները ներդրումներն
չունէին իրանց վրայ, հարկ եղաւ ուրեմն
եկեղեցական ամբողջութեան հետ հա-
տատել, բարբարոսներու երեւակայութիւնն
զրաւող յափշտակող ծէսեր ու արարողու-
թիւնը կազմակերպել և մարդաշատ վանա-
կան միաբանութիւնը հիմնարկել և մինչև
անգամ մարմնաւոր աշխարհային իշխանու-
թիւն ձեռք բերել ելն, ելն:

Դրանցմէ ոչ մին գոյութիւն չունեցաւ
մեր նախնի հայրենեաց մէջ, թէ որ մի քանի
տեղ գրախոս, անապատ և վանք անուննե-
րով կայաններ ու հանգրուաններ եղան՝ զը-
րանք գաղթականներ էին և մանաւանդ ճամ-
բորդներու օթեաններ, իսկ գաղթականները
կարգաւորներու ու սոսմարաններ էին քրիս-

տոնական դաստիարակութեան համար և
զրանց մեծ մասը վերջին դարերումն են
հաստատուած հետեւողութեամբ Ասորինե-
րու և Հռոմէներու Պէտք է քաջ գիտնանք
մենք այսօրուայ Հայքս, որ Քրիստոնեայ
Հայաստանում, ոչ միայն Հայք, հասաւ
նաև հարեւան եղող ազգերն ու ժողո-
ւորներն անգամ հայերէն էին խօսում և
իրարու բարբառ շատ լաւ էին հասկանում:
Այդ առաւելութիւն պէտք էր առնել որ
հեթանոս Հայոցմէ էր մնացած: Աւստի երբ
այդ հազար տարուայ մէջ կազմուած,
պատրաստուած վեհական լեզուով Ս.
Գրքերը թարգմանուեցան և հազարաւոր
օրինակներ տարածուեցան մեր նախնեաց
մէջ, մեր նախնիքները իրանց բնական
բանիմացութեամբ, որ յատուկ է ամէն
լեռնաբնակ և աւանաբնակ ժողովուրդներուն,
շուտով ըմբռնեցին, նրանց սրբազան քա-
րոզները և առուածքները, և իրանց հոգով
ու մարմով հետեւեցան և իրանց վարած ու
վարելու կեանքի հիմ և սկզբունք դրին Ս.
Գրքերը: Ահա ձեզ այդ անմահ իրողութեան
ապացոյց, ինչ է ասում այդ մտոյն Ղա-
զար փարպեցին իր Հայոց Պատմութեան
մէջ:

«Եւ տարեալ ի գլուխ Ս. Հայրապե-
տին Հայոց Սահակայ զգործ մեծ հոգեւոր
վաւատկոյս, կարգեցան վաղվաղակի յայ-
նմհեալ պարոյցք... բազմացան դասք զըր-
ւաց... յորդորեցան բազմութիւնք արանց
և կանանց ժողովրդոց... արձակեալք իւ-
րաքանչիւր ի տունս մեծամեծք և աղայք
սաղմոսելով և կցորդս ասելով ընդ ամե-
նայն տեղիս ի հրապարակս և ի փողոցս և
աւտիսն, եւն. »:

Ղազար փարպեցի. Սուրբ Գրքերու
թարգմանութեան յիսուն երեք տարի յե-
տոյ է որ այդ պատմութիւնն է անում
նրանց ներդրումներն մասին Հայոց ժո-
ղովուրդներու մէջ: Այս մինչև վերջին
դարերուն, Հայոց մէջ երբ մի եկեղեցա-
կան գովէին, կ'աւելին թէ, հմուտ է Ս.
Գրոց գիտութեան մէջ, եւ կարծեմ որ
աշխարհականն էլ գովելի էր այդ բանում,
վանդի բիշ շատ հարստութեան տէր եղող
մի աշխարհական մի ձեռագիր Ս. Գրք
ունէր իր մօտ, աղքատ մարդն էլ ժառան-
գած ունէր այդ սրբազան մատենաւ: Այո՛,
Աւետարանին մեր նախնեաց մէջ տարա-
ծած քրիստոնէութեան ենք մենք պար-
տական մեր կեանք. մեր գոյութիւն, ամէն
բանս եկեղեցի տեսելով, այս տեղ նիւթա-
կան կամ մարմնաւոր եկեղեցին եմ իմա-
նում. այսինքն կարգաւորներու դասը, Ե-
պիսկոպոսապետն սկսած մինչև արեւան
և սարկաւազը իր ժողովուրդներով, որոնց
համար թէեւ զբանք կարգ, կանոն գրած
են և ծէսեր և արարողութիւնք հաստա-
տած, այդ կարգ ու կանոններն հարեւան
(զրացի) ազգացմէ պաշտպանելու համար
են գրուած: Եթեւն ու արարողութիւնքն
էլ, որոնք շատ պարզ ու սակաւ էին, —
երկրպագութիւն Արարչին, Փրկչին, և յարգն
ու պատիւը սրբոց, առանց պաշտաման կա-
րելի չլինելուն համար այդ դարերուն Ս.
քանի խօսքով շատ բան հասկցնեմ ձեզ և
խորեմ այդ բանի վրայ էլ ձեր խոր-
հրգածութիւն: Այս է այդ բանս: Բուն Հա-
յաստանայց եկեղեցին առաջին դարուց
սկսած մինչև Դ. դար, Դ. դարուց՝ մին-
չև Ժ. դար, Ժ. դարուց սկսած՝ մինչև
Ք. Դ. դար, և Ժ. Դ. դարուց սկսած՝ մինչև
մեր օրեր շատ զգալի և շօշափելի տար-

բերութիւնք ունեցած են իրանց միջեւ, հա-
ւատաւաց, դաւանութեանց, պաշտամանց,
արարողութեանց կարգաւորութեանց և ու-
րիշ շատ հանգամանքներու մասին: Կան
խելու համար հարեւանցօրէն ձեր խոր-
հրգածութիւնք այդ հանգամանքներու վը-
րայ՝ ունիմ մի գրուածք, Ս. Էլմիաճնի
հիմնարկութեան 1600 ամեկի առիթով, ու-
րը պիտի խորեմ ձեր Վաւարերի պը-
րակներու մէկու մէջ հրատարակելու շնորհն
անէք ինձ:

Մնամ եւն.....

Կ. Պոլս

ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱՔԷԳԵԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պերլին, 20 Մայիս. — Քէօնիէ
Ցայթունկ լրագիրը կը հրատարակէ
ներշնչուած յօդուած մը որ կը յայ-
տարարէ թէ Գերմանիա չուզեր իր
վրայ առնել Արեւելի մէջ կաթոլիկ-
ներու պաշտպանութեան գործին բե-
ռը, բայց նաև չը ճանչնար Ֆրանսա-
յի ենթադրական իրաւունքը այդ
մասին: Թերթը զիտել կուտայ որ
Գերման հպատակները պարտաւոր
են իրենց երկրին իրաւասութեան
հպտակելու:

Բեքլին, 20 Մայիս. — Ռուսիոյ
գործադատարը ծանուցած է Չինաս-
տանի թէ Ճարնիլը մտադիր են
Քորէայի կայսրը Ճարն տանիլ, ինչ
որ հակառակ է Եիմնոսաքի պայ-
մանագրին տրամադրութեանց:

Ս. Բեդրսպուրկ, 19 Մայիս. —
Շատ մը թղթակիցներ կը հաստա-
տեն որ Ռոճեսթվենքի կը տառապի
ներքին հիւանդութենէ մը և ջղային
տխրութենէ: Կը յուսայ նաւաւորմը
տանիլ վրասիլիսթուք և հրաժարելով
Ռուսիա վերադառնալ:

Ս. Բեդրսպուրկ, 21 Մայիս. —
Կայսերական հրամանագրով կը հաս-
տատուի պաշտպանութեան մնայուն
ժողով մը որուն պաշտօնը պիտի ըլ-
լայ զարգացնել Պետութիւն պատե-
րագական ոյժերը և սպառնալի զի-
նաւորական և նաւային վարչութեանց
համաձեւութիւնը:

Մանչուրիոյ բանակին շարժու-
ները կը ցուցնեն որ մեծ ճակատա-
մարտ մը մտաւորու է:

Բարիկ, 21 Մայիս. — Սայկոնէն
կը հեռագրուի որ Ռոճեսթվենքի
ժովակալին օժանդակ յաճաւորակնե-
րը ուրբաթ իրկուն վերադարձած
են Լինամի ժովեղեքէն և խաբիսիս
ձգած են Բոր Տայօի առջև, ցամա-
քային ջուրերու սահմանէն դուրս
կերելի է՝ ասոնք ամխաբարձ նաւեր
գտնելու հետամուտ են:

Պաքէշ, 21 Մայիս. — Եանեայի
մէջ երկու ուսմէն վարժապետներու
բանտարկութեան պատճառով՝ Ռու-
մանիոյ և Թուրքիոյ միջև ծանրակշիռ
անհամաձայնութիւն մը ծագեցաւ:
Ռումանիա խոտիւ հատուցում կը
պահանջէ, յարաբերութիւնները խը-
զելու սպառնալիքով:

Աթէնք, 21 Մայիս. — Պ. Տեղիա-
նիս խորհրդարանին մէջ յայտարա-
րեց թէ կատարելապէս վստահ է որ
կրեալի միացումը պիտի կատար-
ուի պարագաները ներելուն պէս:

